

ЯК ОБРАТИ БІЗНЕС-ПАРТНЕРА. СПІВПРАЦЯ З ВОРОГОМ. НАСЛІДКИ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Милостива Ілона



Адвокат EQUITY

Питання співпраці бізнесу з росією в Україні навіть не обговорюється, це очевидний шлях до прірви. Свідомі підприємці стали надзвичайно ретельно підбирати кожного контрагента на предмет наявності ворожого сліду в структурі партнера, адже ціна за будь-який «зв'язок» надто висока. Бізнес ризикує потрапити під санкції, не отримати оплату за виконаним договором, втратити всі активи та, більше того, власники мають всі шанси отримати підозру за ст. 111 (державна зрада); ст. 111-2 (пособництво державі-агресору); 258-5 (фінансування тероризму) КК України. Кількість вироків по обвинуваченню за вказаними статтями значно зростає, розслідування проходить швидко, а адвокатська спільнота в більшості випадків відмовляється від захисту клієнтів в подібних кейсах.

Санкції щодо такого бізнесу з травня 2022 перестали також перестали виглядати голословними. У разі застосування до особи санкції, Міністерство юстиції України має звернутись

з позовом до Вищого антикорупційного суду про стягнення активів у дохід держави. Відомо про щонайменше 40 вироків ВАКС у даній категорії справ, внаслідок яких було стягнуто в дохід держави активи російських олігархів, що знаходяться на території України (конфісковано активи олігархів Ротенберга, Гінера, Шелкова, Євтушенкова, Дерипаски, Сальдо, та ін.) В подальшому, Фонд державного майна передає конфісковані активи в управління, оренду або приватизацію. Так, Фонд продав на аукціоні завод із виробництва упаковки «ПентоПак» за 103 млн. грн. та компанію «Інвестагро» за 27 млн. грн. Приватизації також підлягає частка ТРЦ Ocean Plaza, яка належала Ротенбергу та ряд інших конфіскованих активів.

З метою перевірки контрагентів та моніторингу процесу конфіскації російських активів Міністерство юстиції спільно з StateWatch та сервісом YouControl створили реєстр <https://trap.org.ua/oligarchs/> за допомогою якого можна перевірити з ким пов'язана особа, характер зв'язків, історію судових справ та участі в тендерах на предмет наявності зв'язків з росією. За даними цього реєстру, на території України виявлено близько 230 активів підсанкційних осіб, частину з яких вже конфісковано.

Слід також згадати про реєстр «Міжнародні спонсори війни», який вів НАЗК та натворив багато галасу серед міжнародної спільноти. На мою думку, якби він був не дієвим, його б не закрили, що в свою чергу підтверджує високу ціну репутаційних ризиків, що несе бізнес шляхом співпраці з росією. На сьогодні даний реєстр закритий та направляє користувачів до Державного реєстру санкцій РНБО <https://drnsdc.gov.ua/>, яким також варто користуватись під час вибору бізнес партнера.

Таким чином, рекомендуємо бізнесу самостійно здійснювати перевірку контрагентів, просити їх бути максимально прозорими, оскільки за красивим іноземним трастом в структурі компанії може ховатись підсанкційна особа, яка створить вам купу неприємностей. В даному кон-

тексті варто звернути увагу, що Україна тепер є частиною міжнародної фінансової системи CRS щодо автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки. Це означає, що приховати структуру чи рахунки за кордоном стає практично неможливим, а іноземні банки тепер люб'язно інформують Українську податкову про власників рахунків та підозрілі транзакції.

Ризики співпраці

Окремо слід розглянути міжнародні ризики співпраці з проросійськими компаніями. До них належать: санкції, замороження активів, суворий експортний контроль, обмеження на імпорт, обмеження та блокування фінансових операцій, кримінальні провадження.

Так, наприклад управління контролю за іноземними активами Державного казначейства (OFAC) США застосувало санкції, щоб заблокувати активи тисяч фізичних та юридичних осіб, заборонити нові інвестиції в Росію та надання послуги, заборону імпорту російських товарів. При цьому, навіть непряме порушення санкцій (наприклад, через треті країни) може призвести до суттєвих штрафів або кримінальної відповідальності. Більше того, OFAC може заморозити доларові рахунки підсанкційної особи в третій країні. Водночас, особи які беруть участь у певних операціях із зазначеними особами, можуть самі бути піддані санкціям.

OFAC вже нарахував штрафів на суму понад 1,5 мільярда доларів США, що стало найбільшим обсягом штрафів, які коли-небудь накладалися OFAC за один календарний рік. Ця безпрецедентна сума штрафів була значною мірою зумовлена рекордними розрахунками OFAC Binance Holdings, Ltd. ("Binance") and British American Tobacco (BAT), (Binance, CoinList Markets LLC, daVinci Payments, Poloniex, LLC, and Swedbank Latvia AS). Загалом у 2023 році OFAC видав 17 публічних примусових позовів щодо порушення семи різних програм санкцій OFAC, причому переважна більшість цих позовів пов'язана з порушеннями санкцій, пов'язаних з Росією чи Іраном.

При цьому, фінансові санкції можуть включати багатомільйонні штрафи за будь-які дії, що їх порушують. Так, наприклад британський Standard Chartered Bank отримав штраф у роз-

мірі 1,1 мільярда доларів за порушення санкцій США проти Ірану, Deutsche Bank був оштрафований на 258 мільйонів доларів у США, Французький банк BNP Paribas був оштрафований на \$8,9 мільярдів за порушення санкцій США.

В США санкційні порушення прирівнюються до порушень закону про експортний контроль (Export Administration Regulations, EAR) та можуть тягти за собою кримінальну відповідальність до 20 років ув'язнення (United States v. FedEx, 2018).

Діяльність, пов'язана з експортом певних товарів, технологій та послуг до росії заборонена або суворо обмежена з боку США та Європи. Так, з 24 лютого 2022 року Міністерство торгівлі США, Бюро промисловості та безпеки (BIS) запровадило ряд суворих заходів експортного контролю, які обмежують доступ росії до товарів, які підпадають під дію заборон (EAR) щодо російських активів. Ці засоби контролю обмежують експорт, реекспорт або передачу в межах Росії чи Білорусі певного списку товарів та послуг. За будь-які спроби обійти вказані обмеження особи притягуються до адміністративної та кримінальної відповідальності, включаючи повну конфіскацію активів і блокування фінансових операцій.

Окрім того, на території Євросоюзу діють санкції, що регламентуються Рішеннями Ради ЄС (Council Decision) та Регламентами Ради ЄС (Council Regulation), які забороняють компаніям співпрацювати в певних секторах російської економіки, включаючи енергетику та інфраструктуру. Такі заходи також передбачають обмеження на експорт товарів, заборону на торгівлю певними технологіями, фінансові обмеження. Окрім того, заборонено продаж технологій, пов'язаних із авіаційною та космічною галузями. Також, росіянам заборонено займати керівні посади в компаніях ЄС. У 2023 році ЄС розширив санкційні заходи, що забороняють продаж технологій і продуктів подвійного призначення, навіть якщо вони постачаються через треті країни, такі як Казахстан або Туреччина. Будь-які спроби обійти ці санкції також призводять до фінансових штрафів та кримінальної відповідальності.

Слід також відзначити глобальну ініціативу – групу з питань санкцій REPO (Russian Elites,

Proxies, and Oligarchs) до якої ввійшли США, ЄС та країни G7, які займаються відстеженням та конфіскацією активів російських олігархів, та компаній, які порушують санкції. REPO вже конфіскувала активи на сотні мільйонів доларів, що належали російським олігархам та компаніям, які намагалися обійти санкції. Навіть у тих випадках, коли бізнес намагався продовжувати співпрацю з росією через треті країни та підставних осіб, їх активи були заморожені, а бенефіціари притягнуті до відповідальності.

Репутаційні ризики

Окрім санкцій не варто недооцінювати репутаційні ризики для компаній. Так, бізнес, який продовжує вести справи з росією може зіткнутися з повним бойкотом його продукції з боку споживачів, що в свою чергу призводить до значних фінансових втрат. Так, McDonald's, IKEA та Coca-Cola, вирішили повністю припинити свою діяльність у росії саме через суспільний тиск, а французький банк Societe Generale був змушений продати свої російські активи після суспільного тиску, оскільки продовження співпраці з російськими компаніями загрожувало втратами на інших ринках. Банк зафіксував збиток від вказаних дій у розмірі 3,3 млрд євро.

При цьому, у разі співпраці бізнесу з росією фактично стає неможливим подальше залучення «чистих» інвестицій з прозорим джерелом

та закриваються міжнародні ринки кредитування. Міжнародні банки після низки скандалів дорого цінують власну репутацію щоб кредитувати російський бізнес. Так, Danske Bank (Данія) був оштрафований через залученість у схемах відмивання російських коштів, що проходили через естонське відділення банку. В результаті розслідування з боку США і ЄС банк виплатив 2 мільярди доларів у вигляді штрафів та компенсацій).

Таким чином, будь-яка співпраця бізнесу з росією може мати серйозні правові наслідки, включаючи фінансові штрафи, збитки, конфіскацію активів, кримінальні справи. Відомі випадки штрафів, що перевищують мільярди доларів США, бойкот товарів та повна конфіскація бізнесу. Наведені приклади свідчать про дієвість станційної політики, та безнадійність спроб її обійти. Фінансові та репутаційні наслідки співпраці з росією для компаній та банків, що порушують ці обмеження муть бути несумісні з життям для вашого бізнесу і майбутнього в цьому. ●



РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

«БЮЛЕТЕНЬ АСОЦІАЦІЇ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ»

№5 (60) жовтень 2024 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

КВ №19855-9655Р від 22.04.2013

Відповідальний редактор:

Ольга Дмитрієва, Президентка ААУ,
керуюча партнерка АО «Dmitrieva & Partners»,
кураторка Law & Business Studio

Засновник:

Всеукраїнська громадська організація
«Асоціація адвокатів України»
вул. Дніпровська набережна, 3, м. Київ, 02098
моб. тел.: +38 067 343-34-07
e-mail: info@uaa.org.ua | www.uaa.org.ua

Сфера розповсюдження:

загальнодержавна, зарубіжна

Мета видання: поширення юридичних, адвокатських і наукових знань, інформування про діяльність ААУ та з правових питань

Статус видання: вітчизняне

Над випуском працювали: Буток Тетяна, Гуц Наталія, Сафронова Тетяна, Стеценко Руслана, Дерев'янок Артем, Нестор Віталій, Бєдний Іван, Чапала Жанна, Чапала Юрій, Буланов Олексій, Пономаренко Денис, Данилець Дмитро, Милостива Ілона

Друк: ТОВ «АРТ СТУДІЯ ДРУКУ», м. Київ,
вул. Бориспільська, 15. www.artprintstudio.com.ua
Замовлення №3528. Наклад 100 екз.

Дизайн: ФОП Остапенко Я.М.